

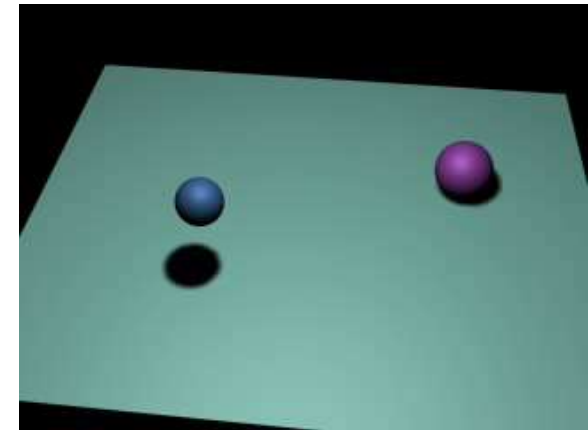
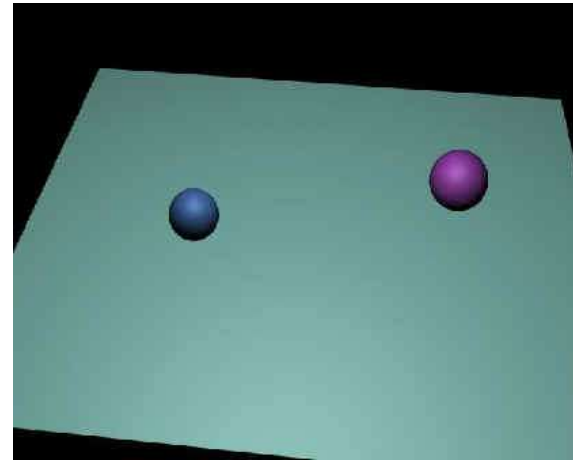
Simulació d'ombres

Carlos Andújar

Nov 2021

Avantatges de simular ombres

- Més realisme
- Indicació visual de profunditat

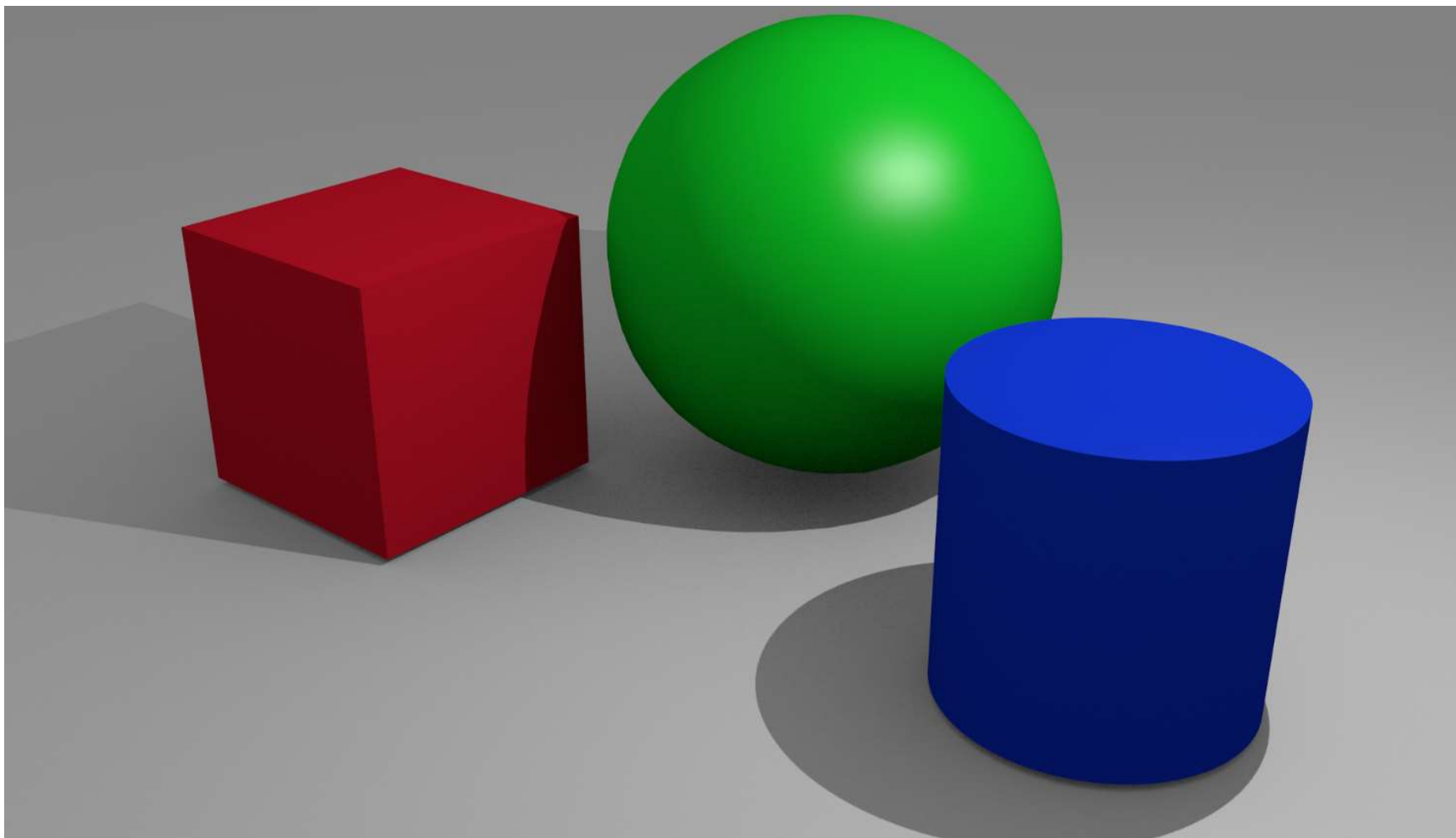

Avantatges de simular ombres

- Informació adicional

Percepció d'ombres

ECVP

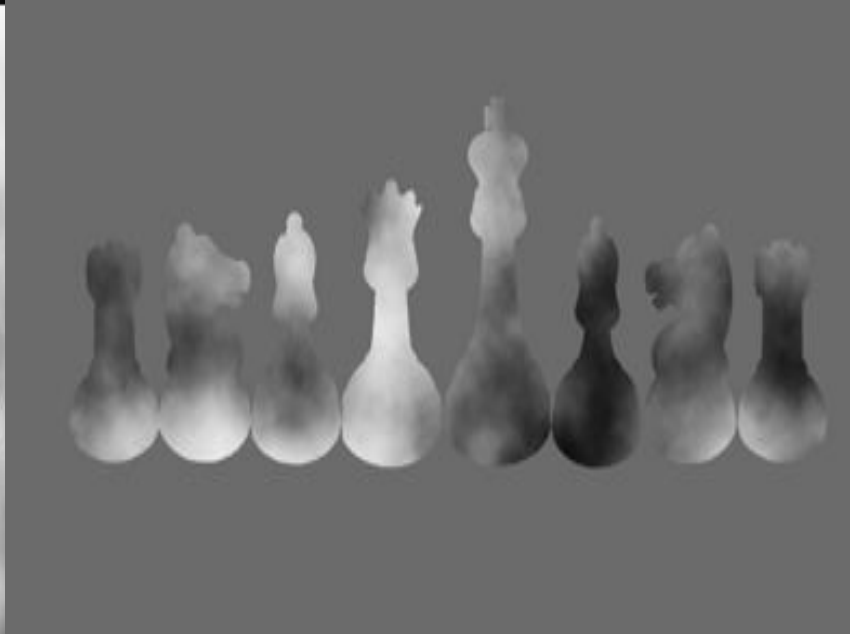
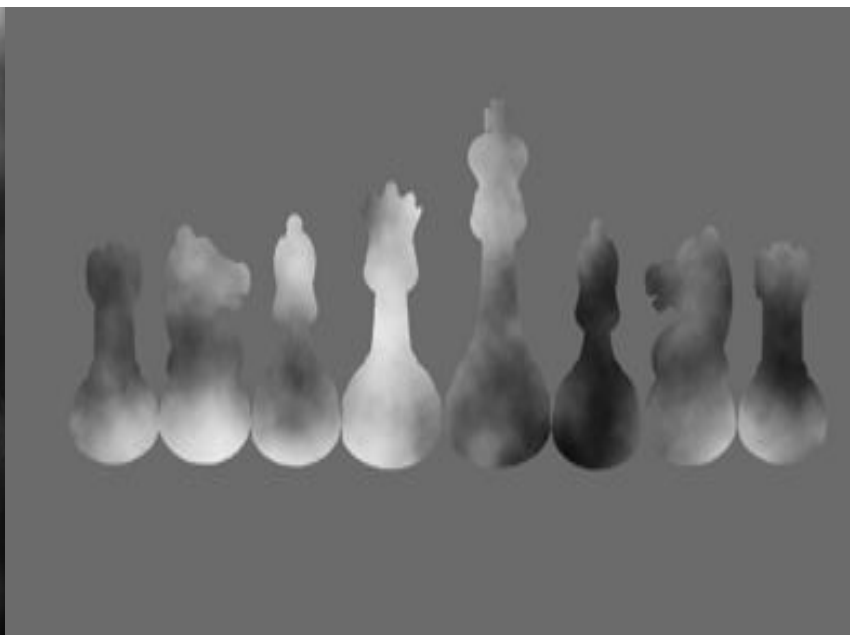

2005

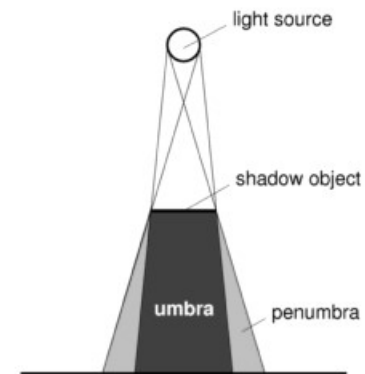
ECVP

2005

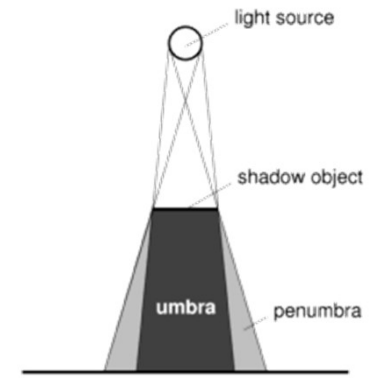

Umbra i penumbra

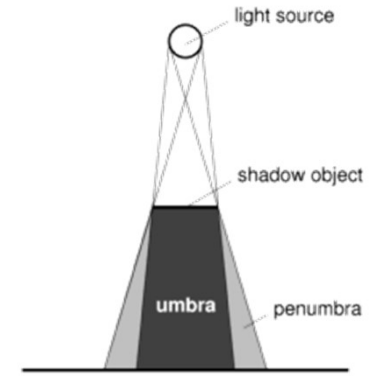
Propietats

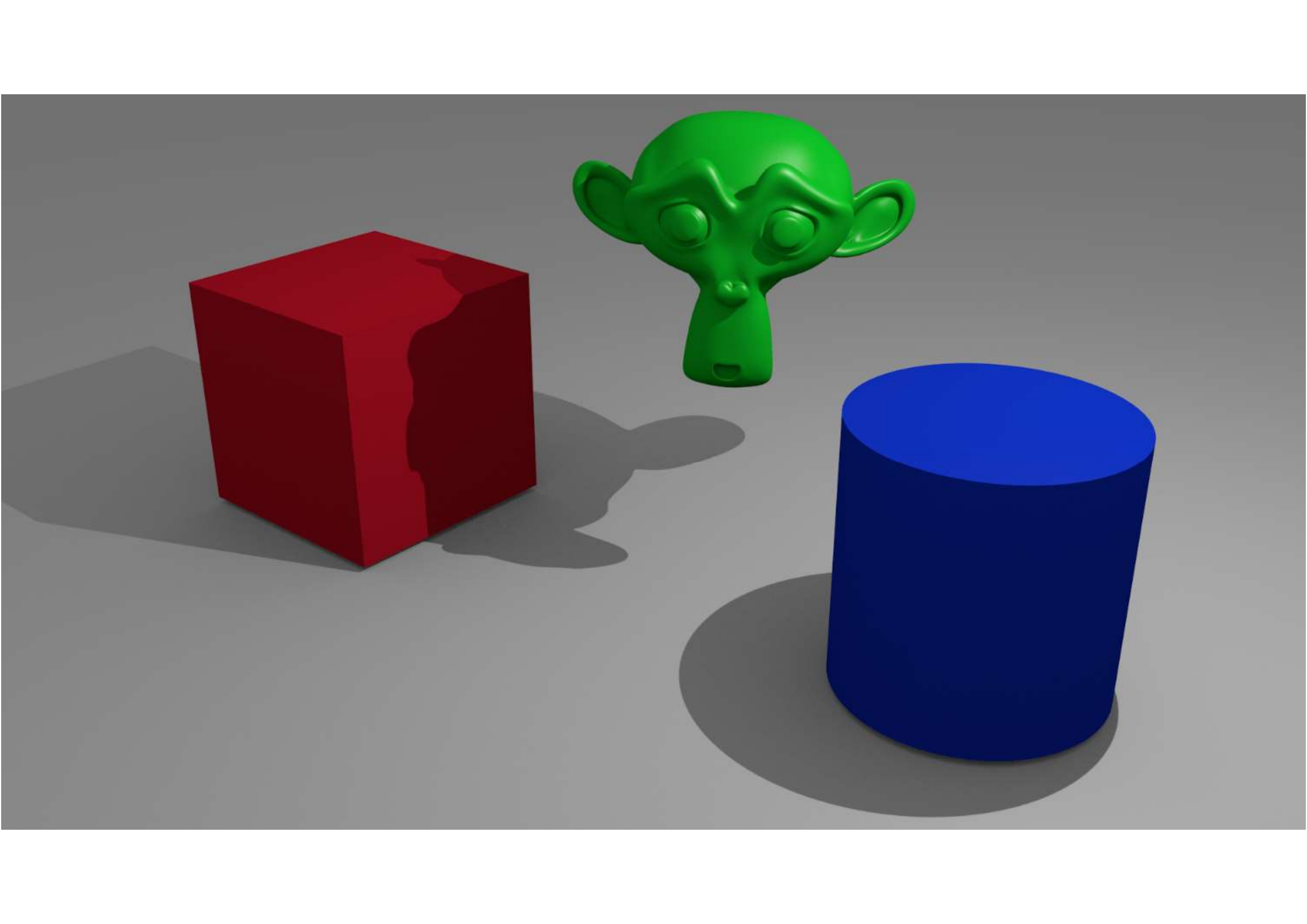
- Si la font de llum és puntual →
- Si augmenta la mida de la font de llum...
- Si apropem ocluser i receptor...

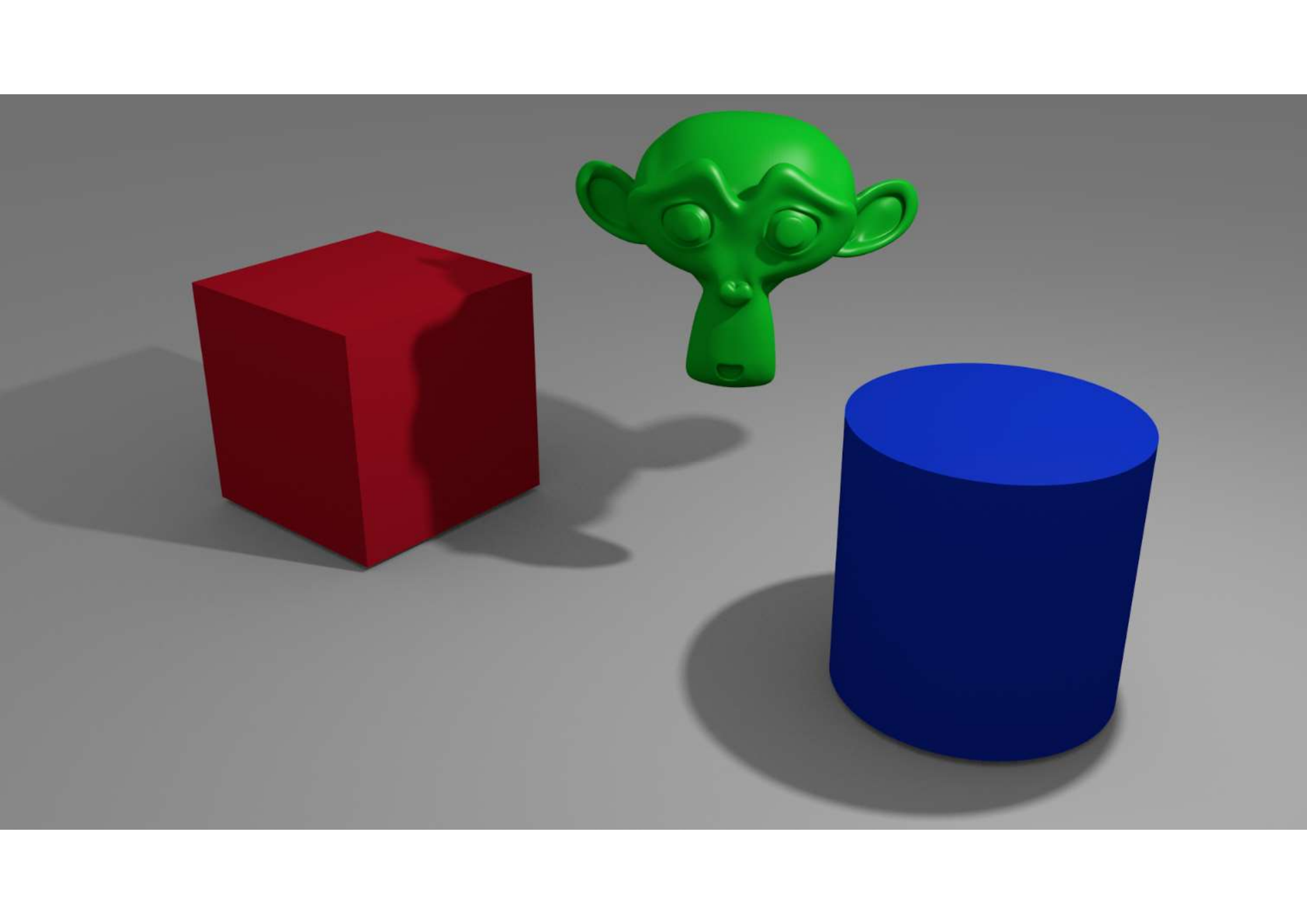

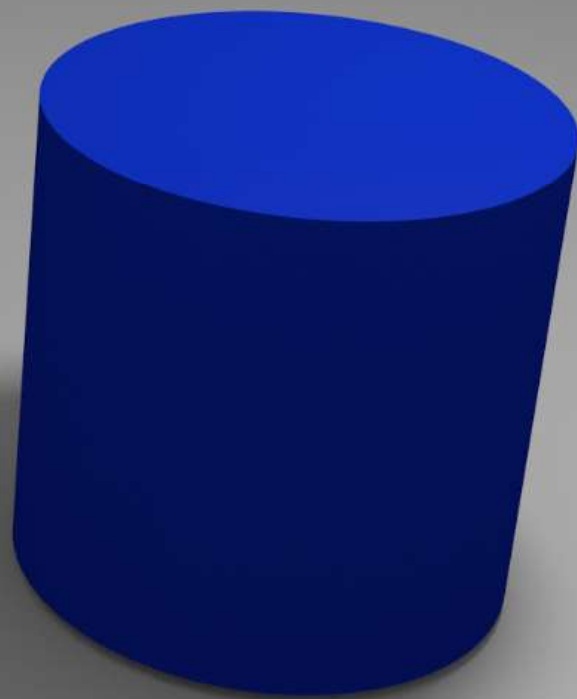
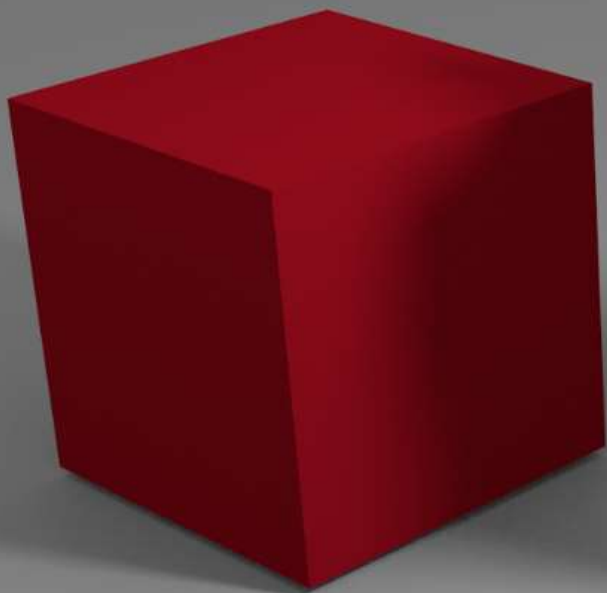
Propietats

- Si la font de llum és puntual → no hi ha penombra
- Si augmenta la mida de la font de llum...
 - Augmenta la penombra
 - Disminueix la umbra (pot ser nul·la)
- Si apropem ocluser i receptor...
 - Disminueix la penombra

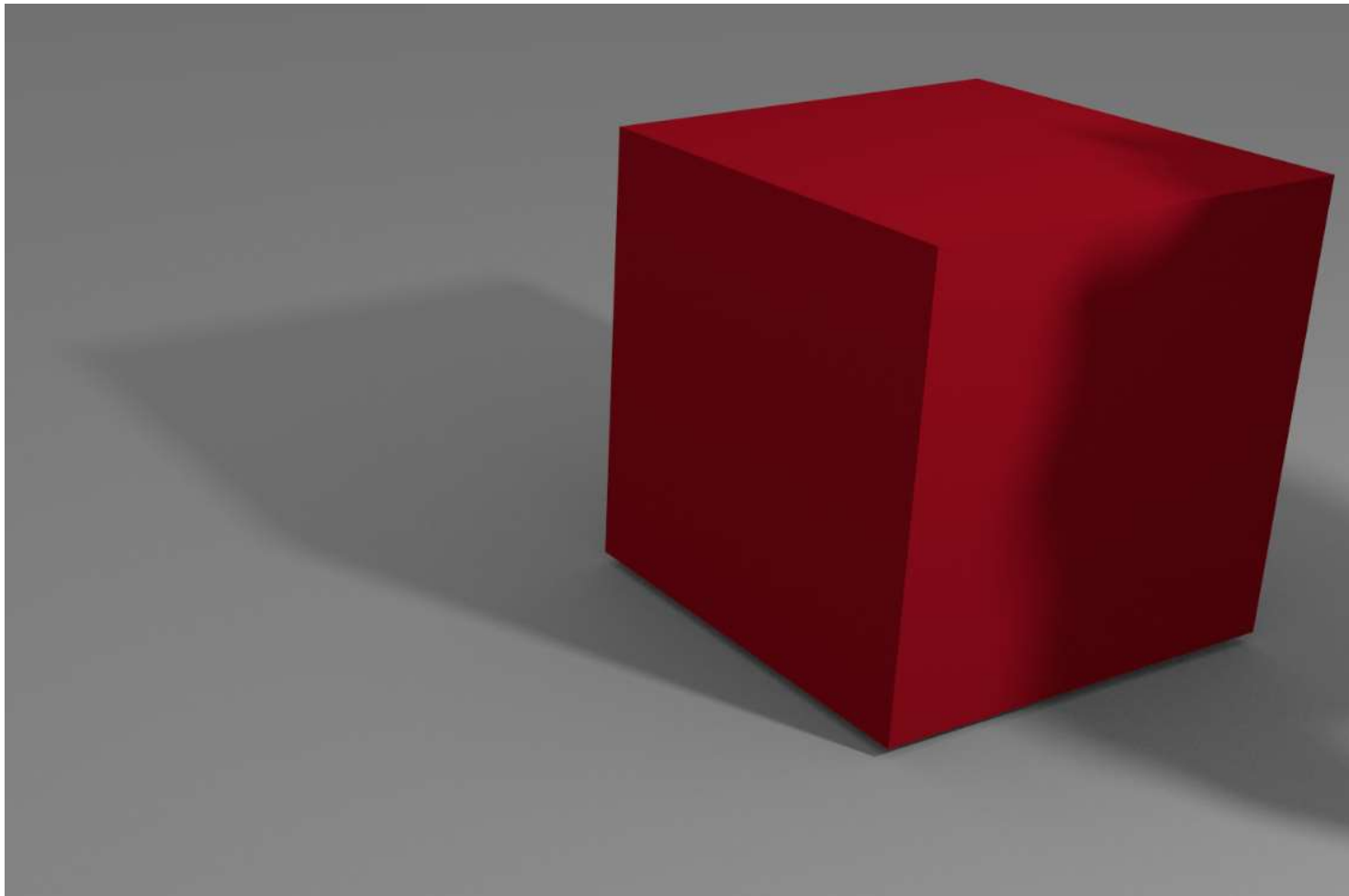

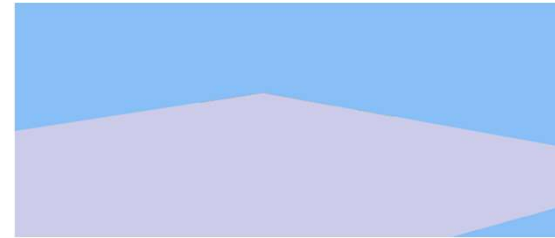

Propietats

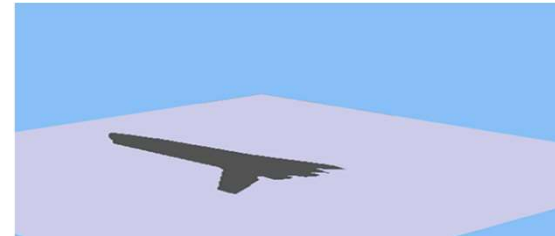

Ombres per projecció (un pla)

// 1. Dibuixar **receptor**

// 2. Dibuixar l'**oclusor** projectat (ombra)

// 3. Dibuixar **oclusor**

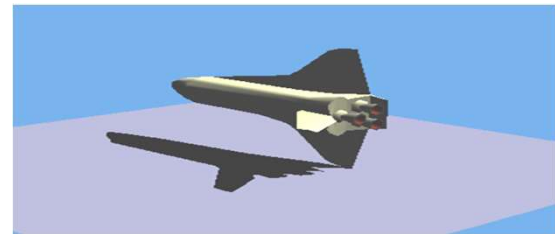
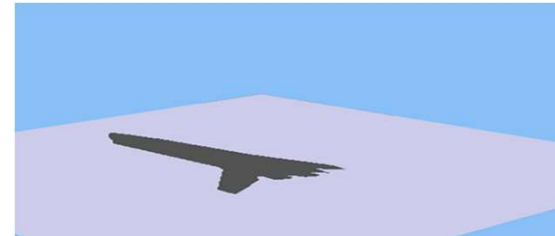
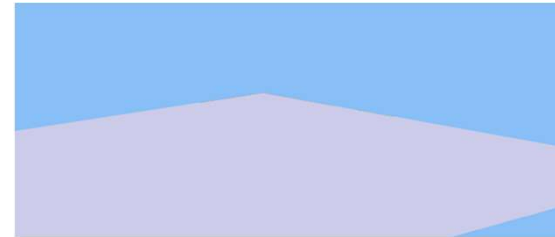

Ombres per projecció (un pla)

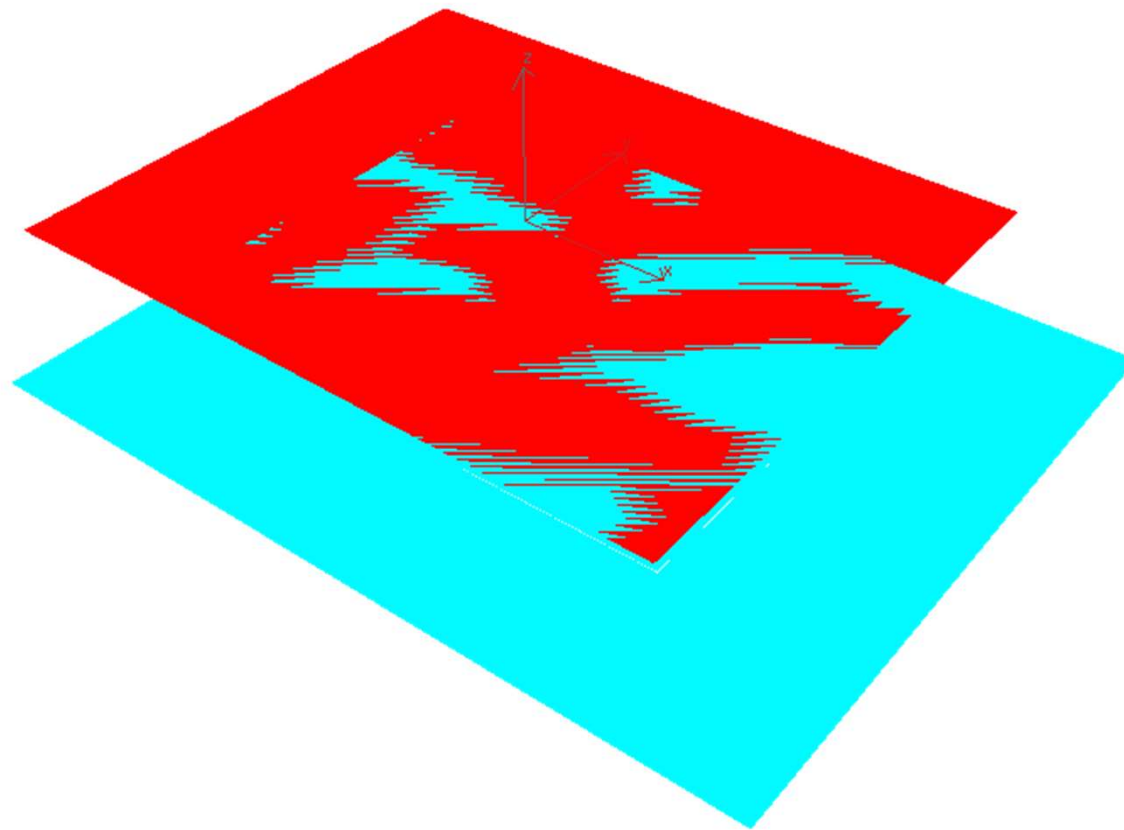
```
// 1. Dibuixar receptor  
dibuixa(receptor)
```

```
// 2. Dibuixar l'oclusor projectat (ombra)  
glDisable (GL_LIGHTING);  
glDisable (GL_DEPTH_TEST);  
glMatrixMode (GL_MODELVIEW);  
glPushMatrix ();  
glMultMatrixf (MatriuProjeccio);  
dibuixa (oclusor);  
glPopMatrix ();
```

```
// 3. Dibuixar oclusor  
glEnable (GL_LIGHTING);  
glEnable (GL_DEPTH_TEST);  
dibuixa (emissor);
```


Z-fighting

Evitar problemas de z-fighting

glPolygonOffset(***factor***, ***units***)

- Efecte: abans del depth test, es modifica el valor de la z del fragment (per defecte en [0,1]), amb l'equació

$$z' = z + \frac{1}{r} \cdot \text{units}$$

on

r = valor més petit tal que garantitza un offset > 0

→ El paràmetre *units* permet introduir un **offset constant**

Evitar problemas de z-fighting

glPolygonOffset(***factor***, ***units***)

- Efecte: abans del depth test, es modifica el valor de la z del fragment (per defecte en [0,1]), amb l'equació

$$z' = z + \partial z \cdot \mathbf{factor} + r \cdot \mathbf{units}$$

on

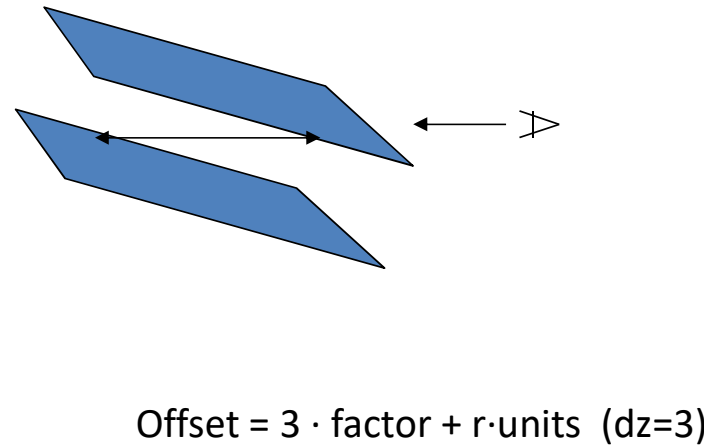
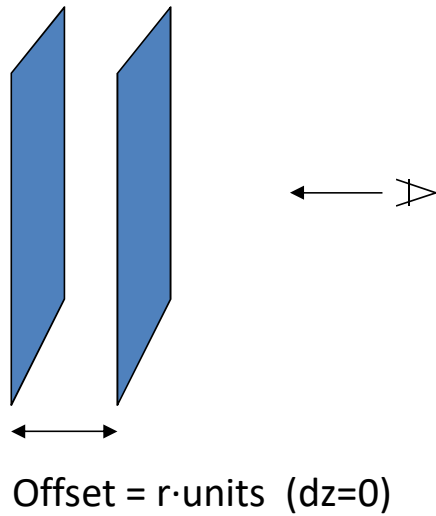
$$\partial z = \max(\partial z / \partial x, \partial z / \partial y)$$

r = valor més petit tal que garantitza un offset > 0

- El paràmetre *factor* permet introduir un **offset variable** (depén de la inclinació del polígon)
- El paràmetre *units* permet introduir un **offset constant**

Evitar problemas de z-fighting

$$\text{offset} = dz \cdot \text{factor} + r \cdot \text{units}$$

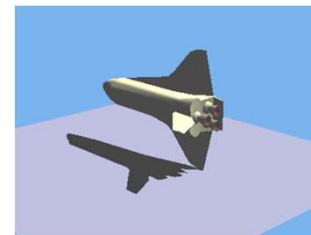
Evitar problemes de z-fighting

Valors típics: `glPolygonOffset(1, 1);`

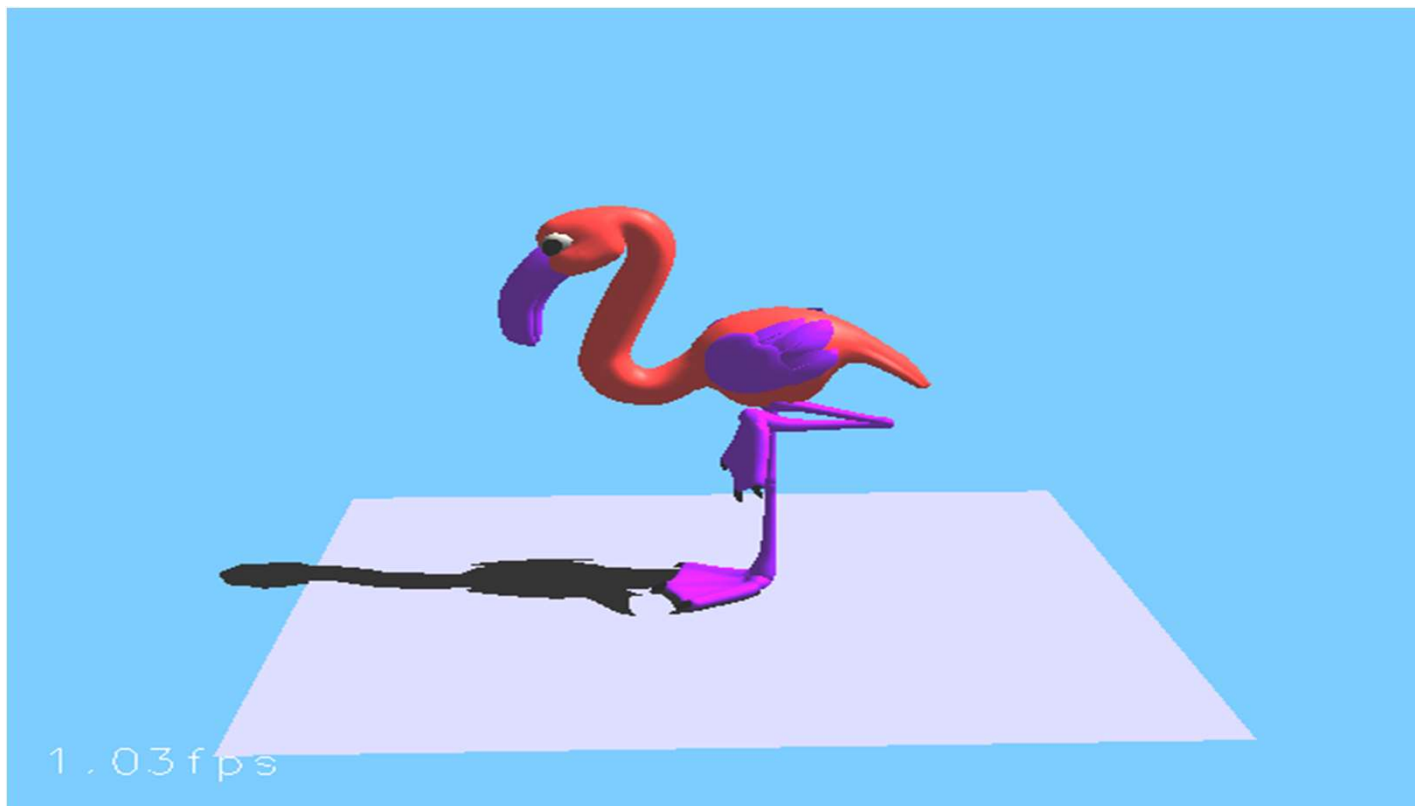
Offset positiu → increment de la z (en window coordinates) → es calcula la z com si estigués més lluny

Ombres per projecció (un pla)

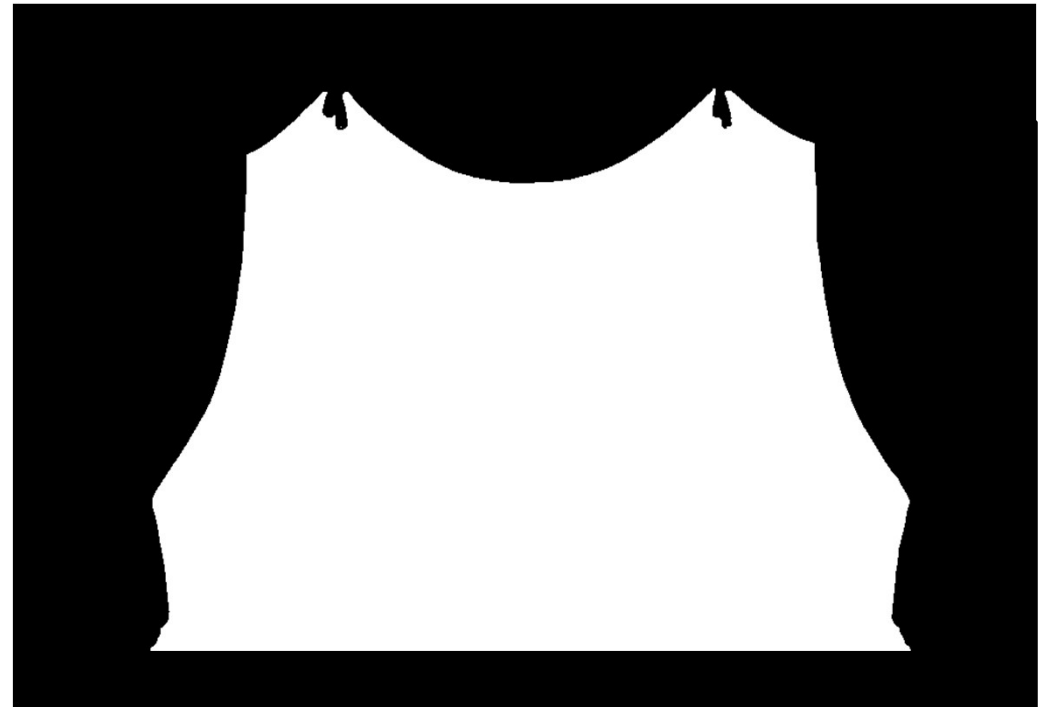
```
void CastShadows::paintGL(...) {  
    // 1. Dibuixar receptor  
    phongShader->bind();  
    drawReceiver();  
  
    // 2. Dibuixar l'oclusor projectat (ombra)  
    phongShader->setUniform("shadow",true);  
    phongShader->setUniform("modelMatrix",...);  
    glEnable(GL_POLYGON_OFFSET_FILL);  
    glPolygonOffset(-1, -1);  
    drawOccluder();  
  
    // 3. Dibuixar oclusor  
    phongShader->setUniform("shadow",false);  
    phongShader->setUniform("modelMatrix",identity);  
    glDisable (GL_POLYGON_OFFSET_FILL);  
    drawOccluder();  
}
```


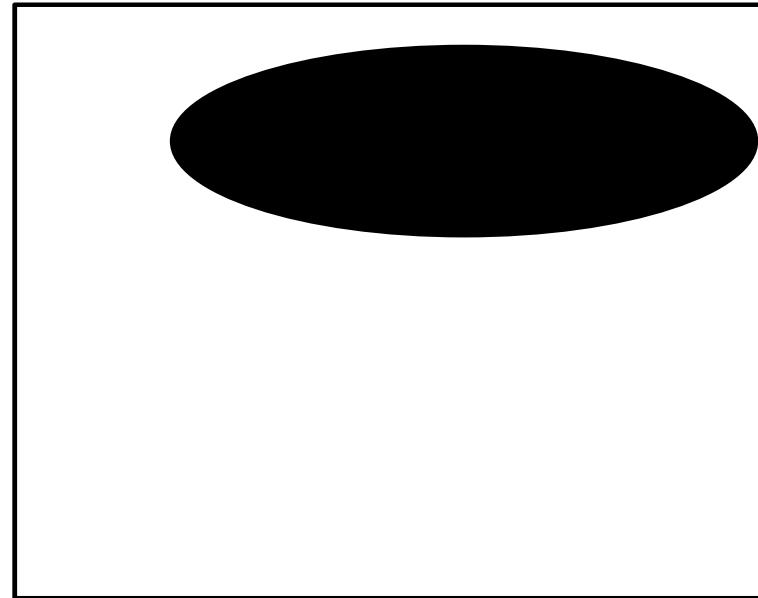
Ombres per projecció (un pla)

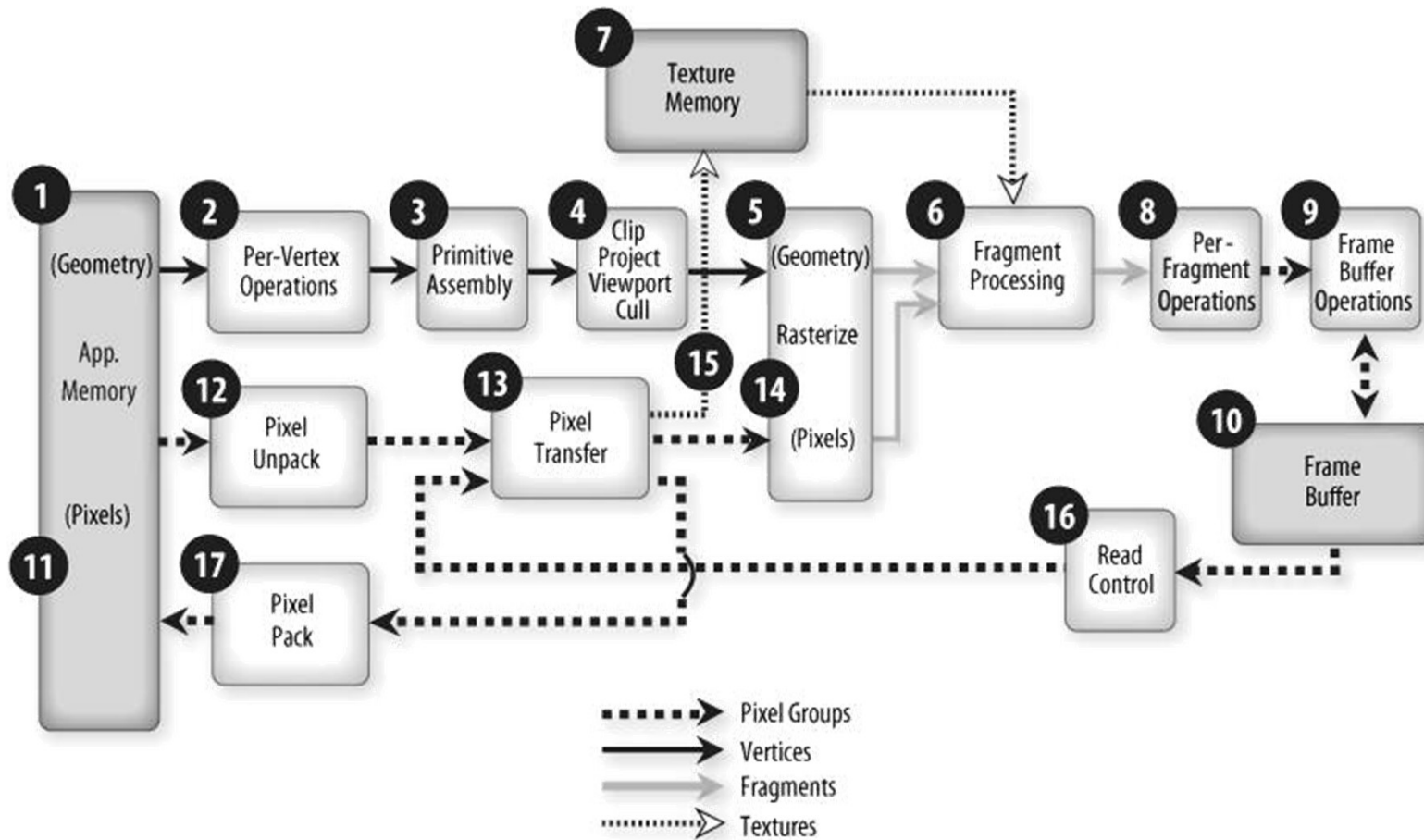
Stencil buffer

Stencil buffer

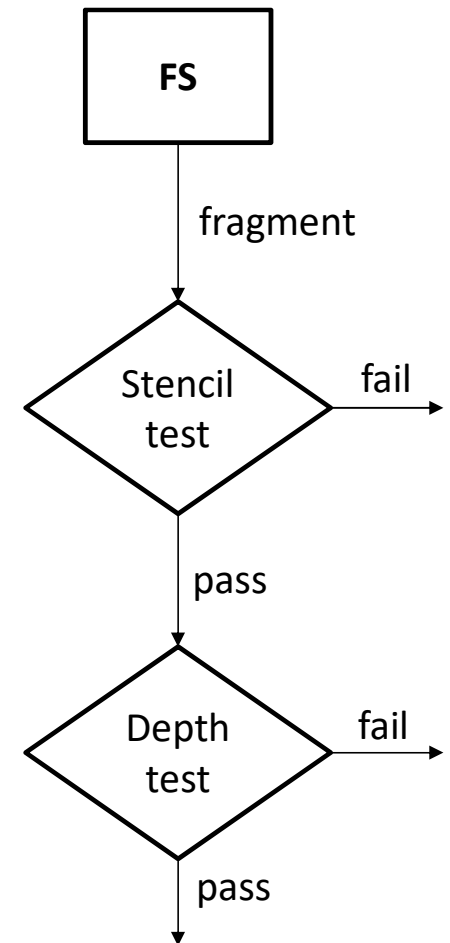
Pipeline OpenGL

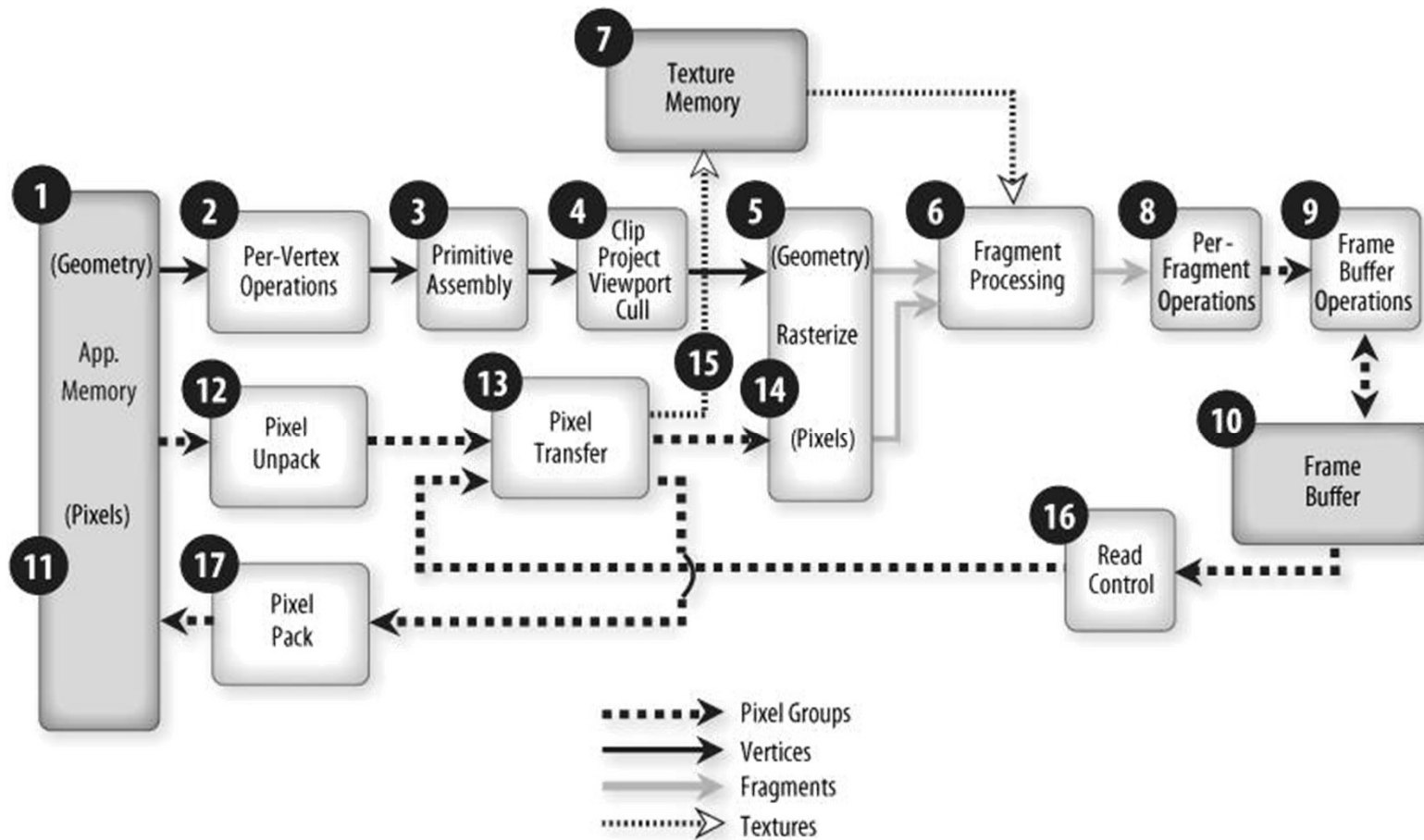
Pipeline OpenGL

8. Per-fragment operations (“raster operations”)

- Pixel ownership
- Scissor test
- Alpha test
- **Stencil test**
- **Depth test (test Z-buffer)**
- Blending
- Dithering
- Logical Ops (`glLogicOp`)

Pipeline OpenGL

Pipeline OpenGL

9. Frame buffer operations

- Es modifiquen els buffers que s'hagin escollit amb `glDrawBuffers`
- Es veu afectada per **`glColorMask`**, **`glDepthMask`**...

Stencil buffer

El stencil buffer guarda, per cada pixel, un enter entre $0..2^n-1$.

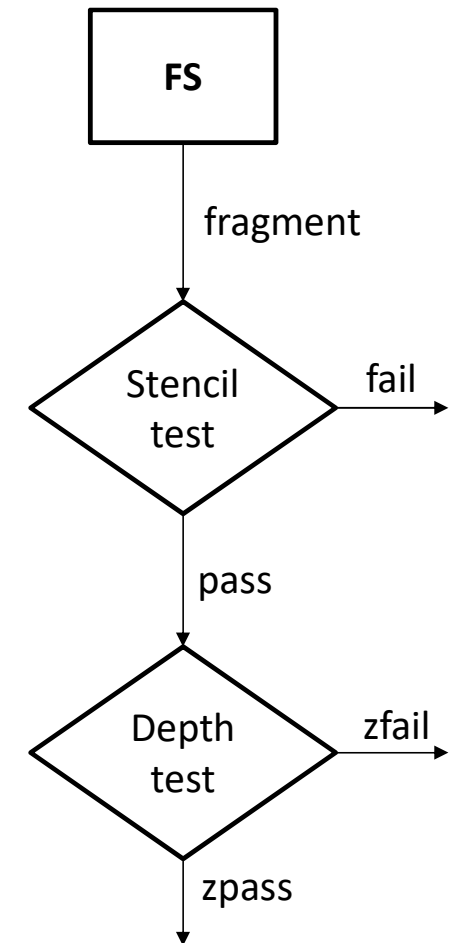
- Demanar una finestra OpenGL amb stencil:
 - `QOpenGLformat f;`
 - `f.setStencil(true);`
 - `QOpenGLformat::setDefaultFormat(f);`
- Obtenir el núm. de bits del stencil:
 - `glGetIntegerv(GL_STENCIL_BITS, &nbits);`
- Esborrar stencil (no li afecta `glStencilFunc()`, sí `glStencilMask`):
 - `glClearStencil(0);`
 - `glClear(GL_STENCIL_BUFFER_BIT);`

Stencil buffer

- Establir el test de comparació:
 - glEnable(GL_STENCIL_TEST);
 - **glStencilFunc**(comparació, valorRef, mask)
 - Comparació pot ser: GL_NEVER, GL_ALWAYS, GL_LESS...
 - Ex: GL_LESS: $(\text{valorRef} \& \text{mask}) < (\text{valorStencil} \& \text{mask})$
- Operacions a fer a stencil buffer segons el resultat del test:
 - **glStencilOp**(fail, zfail, zpass)
 - fail -> op. a fer quan el fragment no passa el test de stencil
 - Zfail -> op. a fer quan passa stencil, pero no passa z-buffer
 - Zpass -> op. a fer quan passa stencil i passa z-buffer
 - Cadascú dels paràmetres anteriors pot ser:
 - GL_KEEP, GL_ZERO, GL_INCR, GL_DECR, GL_INVERT
 - GL_REPLACE (usa valor refèrència)

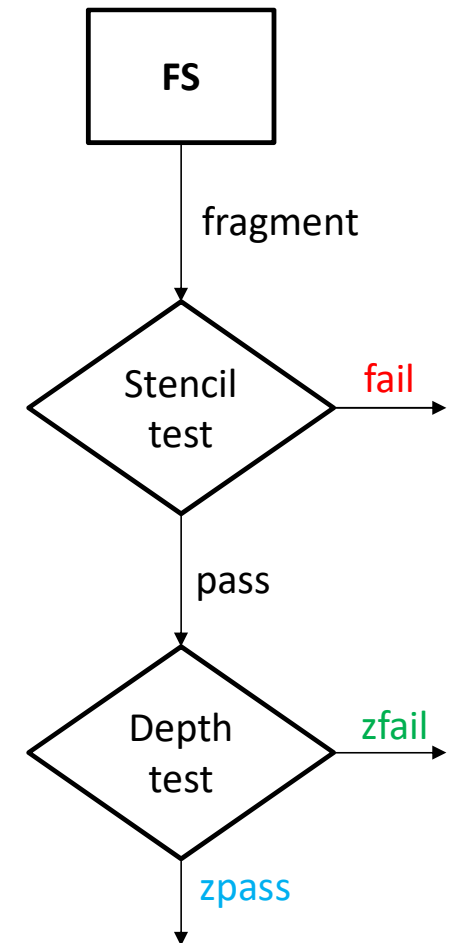
Stencil buffer

- Establir el test de comparació:
 - `glEnable(GL_STENCIL_TEST);`
 - **`glStencilFunc`**(comparació, valorRef, mask)
 - Comparació pot ser: `GL_NEVER`, `GL_ALWAYS`, `GL_LESS`...
 - Ex: `GL_LESS`: $(\text{valorRef} \& \text{mask}) < (\text{valorStencil} \& \text{mask})$
- Operacions a fer a stencil buffer segons el resultat del test:
 - **`glStencilOp`**(fail, zfail, zpass)
 - fail -> op. a fer quan el fragment no passa el test de stencil
 - Zfail -> op. a fer quan passa stencil, pero no passa z-buffer
 - Zpass -> op. a fer quan passa stencil i passa z-buffer
 - Cadascú dels paràmetres anteriors pot ser:
 - `GL_KEEP`, `GL_ZERO`, `GL_INCR`, `GL_DECR`, `GL_INVERT`
 - `GL_REPLACE` (usa valor refèrència)

Stencil buffer

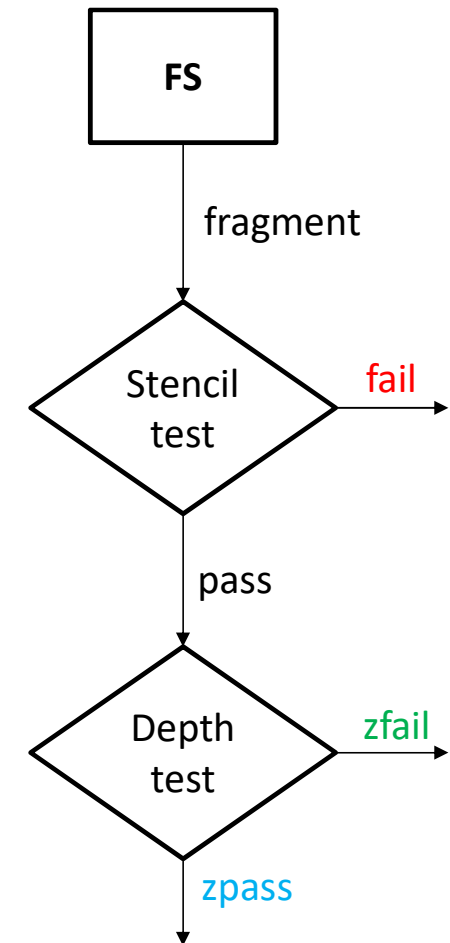
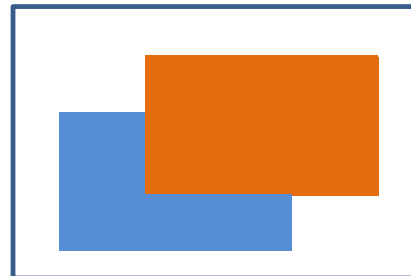
```
glEnable(GL_STENCIL_TEST);  
glStencilFunc(GL_ALWAYS, 1, 255);  
glStencilOp(GL_KEEP, GL_KEEP, GL_REPLACE);  
drawQuad()
```


Stencil buffer

```
glEnable(GL_STENCIL_TEST);  
glStencilFunc(GL_ALWAYS, 1, 255);  
glStencilOp(GL_KEEP, GL_KEEP, GL_REPLACE);  
drawQuad();
```

```
glStencilFunc(GL_EQUAL, 0, 255);  
glStencilOp(GL_KEEP, GL_KEEP, GL_KEEP);  
drawQuad();
```


Targets

Ombres per projecció (amb stencil)

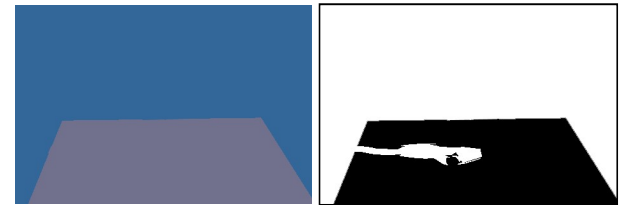
Color, Z, Stencil

// 1. Dibuixa el **receptor** al color buffer i al stencil buffer

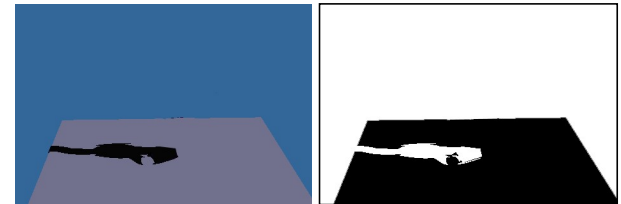
Stencil

// 2. Dibuixa **oclusor** per netejar l'stencil a les zones a l'ombra

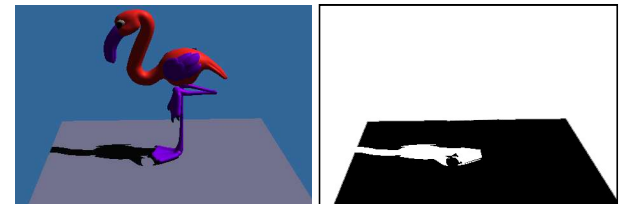
Color, Z

// 3. Dibuixa la part fosca del **receptor**

Color, Z

// 4. Dibuixa l'**oclusor**

Ombres per projecció (amb stencil)

// 1. Dibuixa el **receptor** al color buffer i al stencil buffer

```
glEnable(GL_STENCIL_TEST);  
glStencilFunc(GL_ALWAYS, 1, 1);  
glStencilOp(GL_KEEP, GL_KEEP, GL_REPLACE);  
dibuixa(receptor);
```

// 2. Dibuixa **oclusor** per netejar l'stencil a les zones a l'ombra

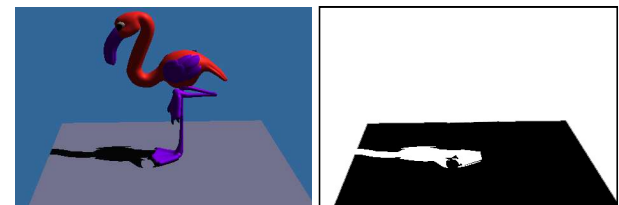
```
glDisable(GL_DEPTH_TEST);  
glColorMask(GL_FALSE, ... GL_FALSE);  
glStencilFunc(GL_EQUAL, 1, 1);  
glStencilOp(GL_KEEP, GL_KEEP, GL_ZERO);  
glPushMatrix(); glMultMatrixf(MatriuProjeccio);  
dibuixa(oclusor);  
glPopMatrix();
```

// 3. Dibuixa la part fosca del **receptor**

```
glEnable(GL_DEPTH_TEST);  
glDepthFunc(GL_LEQUAL);  
glColorMask(GL_TRUE, ... , GL_TRUE);  
glDisable(GL_LIGHTING);  
glStencilFunc(GL_EQUAL, 0, 1);  
Dibuixa(receptor);
```

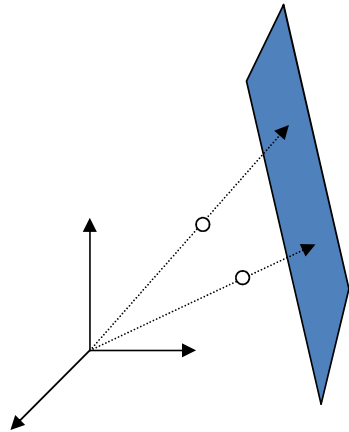
// 4. Dibuixa l'**oclusor**

```
glEnable(GL_LIGHTING);  
glDepthFunc(GL_LESS);  
glDisable(GL_STENCIL_TEST);  
Dibuixa(oclusor);
```


Projecció respecte l'origen

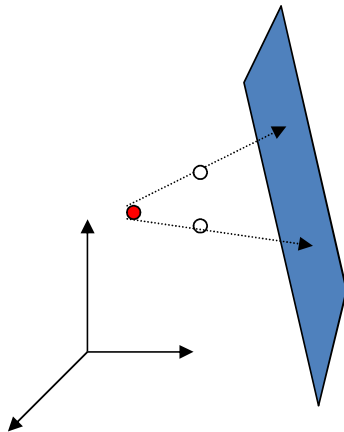
- Donats els coeficients (a,b,c,d) d'un pla, la matriu de projecció respecte l'origen és:

$$\begin{bmatrix} -d & 0 & 0 & 0 \\ 0 & -d & 0 & 0 \\ 0 & 0 & -d & 0 \\ a & b & c & 0 \end{bmatrix}$$

Projecció respecte punt (x,y,z)

- Donats els coeficients (a,b,c,d) d'un pla, la matriu de projecció respecte un punt (x,y,z) és:

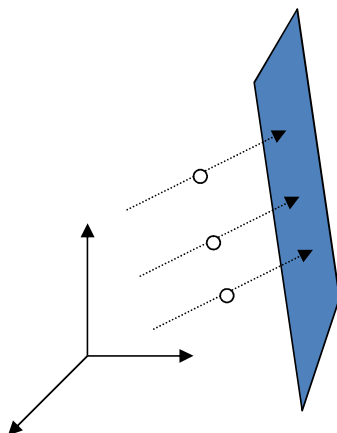

$$\begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 & x \\ 0 & 1 & 0 & y \\ 0 & 0 & 1 & z \\ 0 & 0 & 0 & 1 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} -(d+ax+by+cz) & 0 & 0 & 0 \\ 0 & -(d+ax+by+cz) & 0 & 0 \\ 0 & 0 & -(d+ax+by+cz) & 0 \\ a & b & c & 0 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 & -x \\ 0 & 1 & 0 & -y \\ 0 & 0 & 1 & -z \\ 0 & 0 & 0 & 1 \end{bmatrix} =$$

$-d - by - cz$	xb	xc	xd
ya	$-d - ax - cz$	yc	yd
za	zb	$-d - ax - by$	zd
a	b	c	$-ax - by - cz$

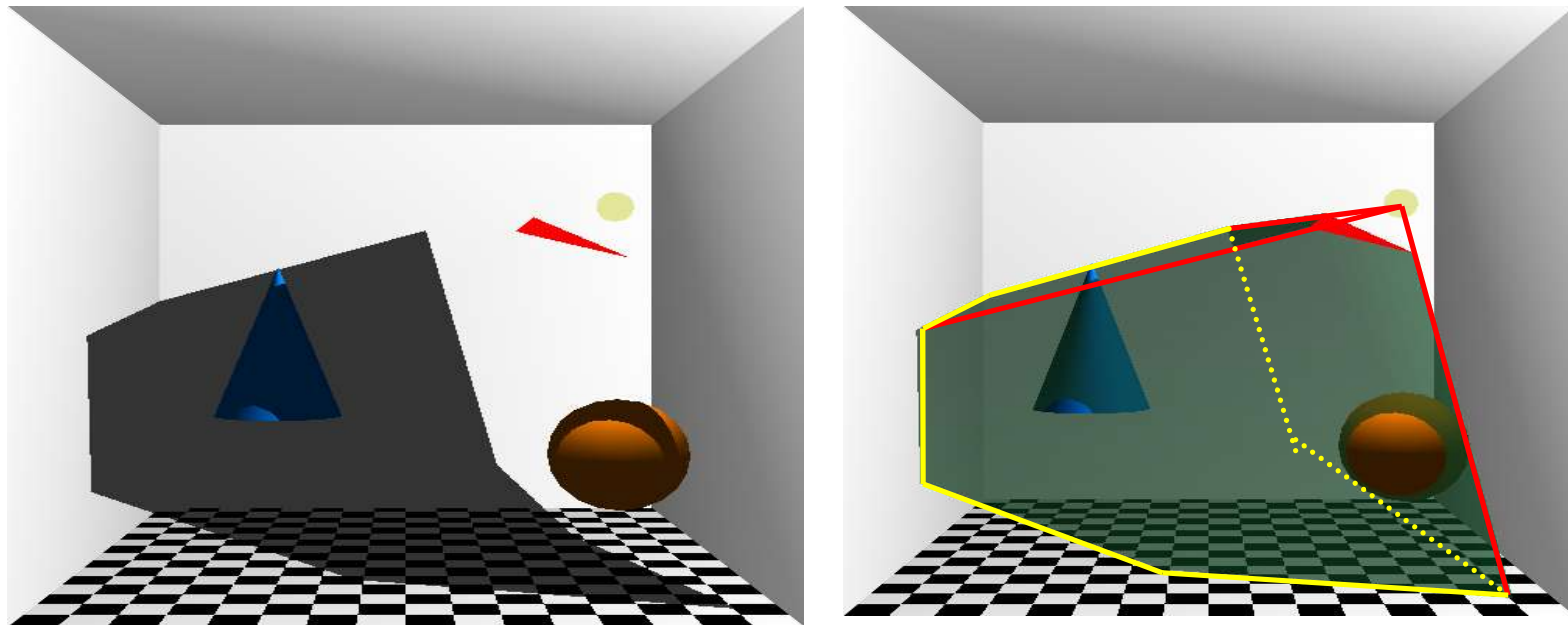
Projecció en la direcció (x,y,z)

- Donats els coeficients (a,b,c,d) d'un pla, la matriu de projecció en la direcció del vector (x,y,z) és:

$by + cz$	$-bx$	$-cx$	$-dx$
$-ay$	$ax + cz$	$-cy$	$-dy$
$-az$	$-bz$	$ax + by$	$-dz$
0	0	0	$ax + by + cz$

Volums d'ombra

Volums d'ombra (1/2)

// 1. Dibuixa l'**escena** al z-buffer

```
glColorMask(GL_FALSE, ..., GL_FALSE);
```

```
dibuixa(escena);
```

// 2. Dibuixa al stencil les **cares frontals del volum**

```
glEnable(GL_STENCIL_TEST);
```

```
glDepthMask(GL_FALSE);
```

```
glStencilFunc(GL_ALWAYS, 0, 0);
```

```
glEnable(GL_CULL_FACE);
```

```
glStencilOp(GL_KEEP, GL_KEEP, GL_INCR);
```

```
glCullFace(GL_BACK);
```

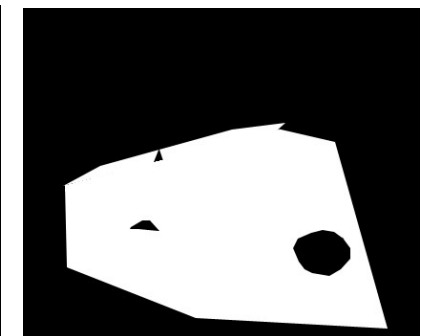
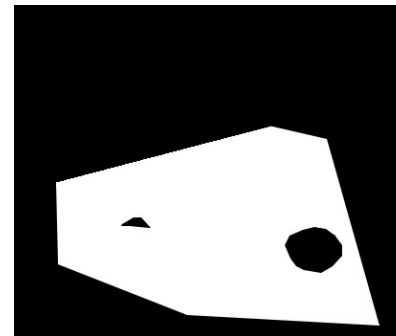
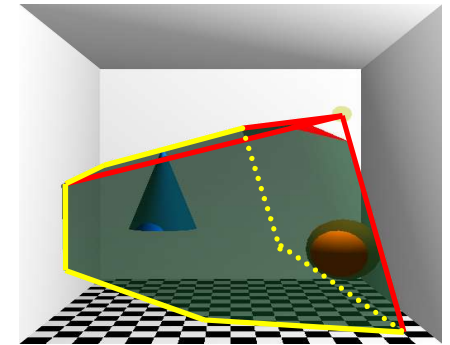
```
dibuixa(volum_ombra);
```

// 3. Dibuixa al stencil les **cares posteriors del volum**

```
glStencilOp(GL_KEEP, GL_KEEP, GL_DECR);
```

```
glCullFace(GL_FRONT);
```

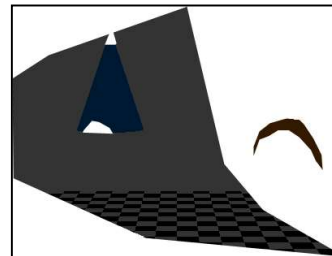
```
dibuixa(volum_ombra);
```


Volums d'ombra (2/2)

// 4. Dibuixa al color buffer la part fosca de l'escena

```
glDepthMask(GL_TRUE);  
glColorMask(GL_TRUE, ... , GL_TRUE);  
glCullFace(GL_BACK);  
glDepthFunc(GL_LEQUAL);  
glStencilOp(GL_KEEP, GL_KEEP, GL_KEEP);  
glStencilFunc(GL_EQUAL, 1, 1);  
glDisable(GL_LIGHTING);  
dibuixa(escena);
```


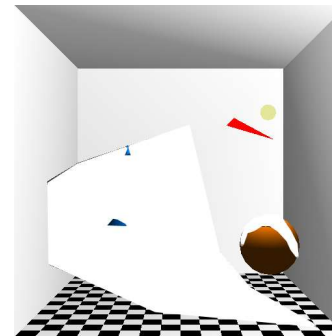
+

// 5. Dibuixem al color buffer la part clara de l'escena

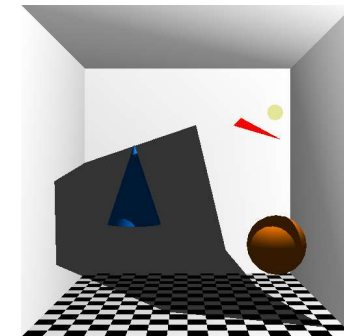
```
glStencilFunc(GL_EQUAL, 0, 1);  
glEnable(GL_LIGHTING);  
dibuixa(escena);
```

// 6. Restaura l'estat inicial

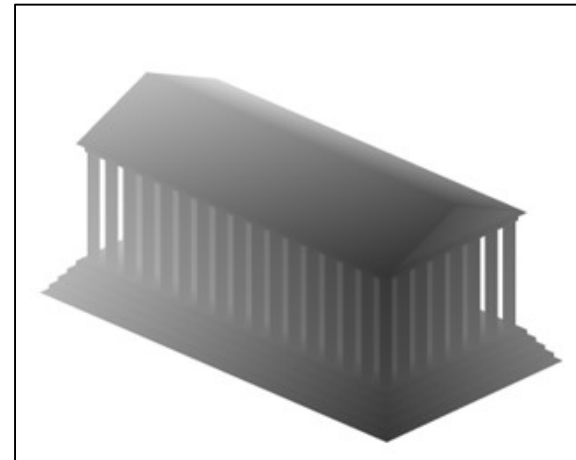
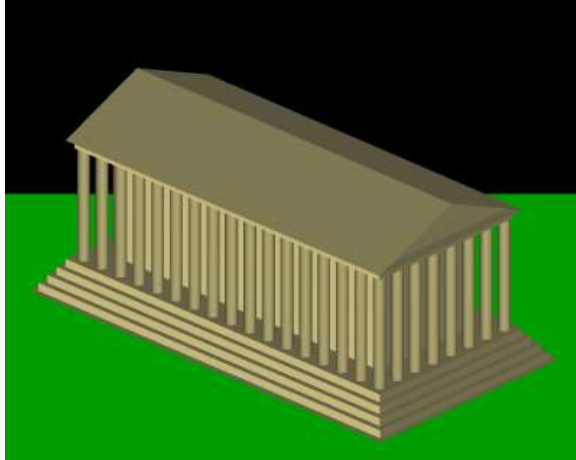
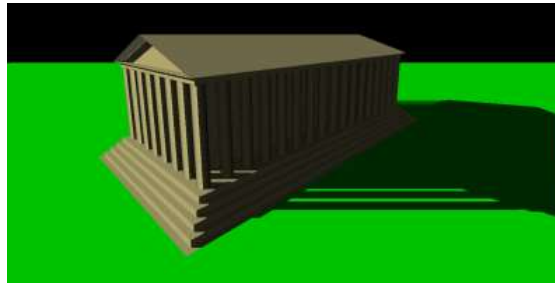
```
glDepthFunc(GL_LESS);  
glDisable(GL_STENCIL_TEST);
```

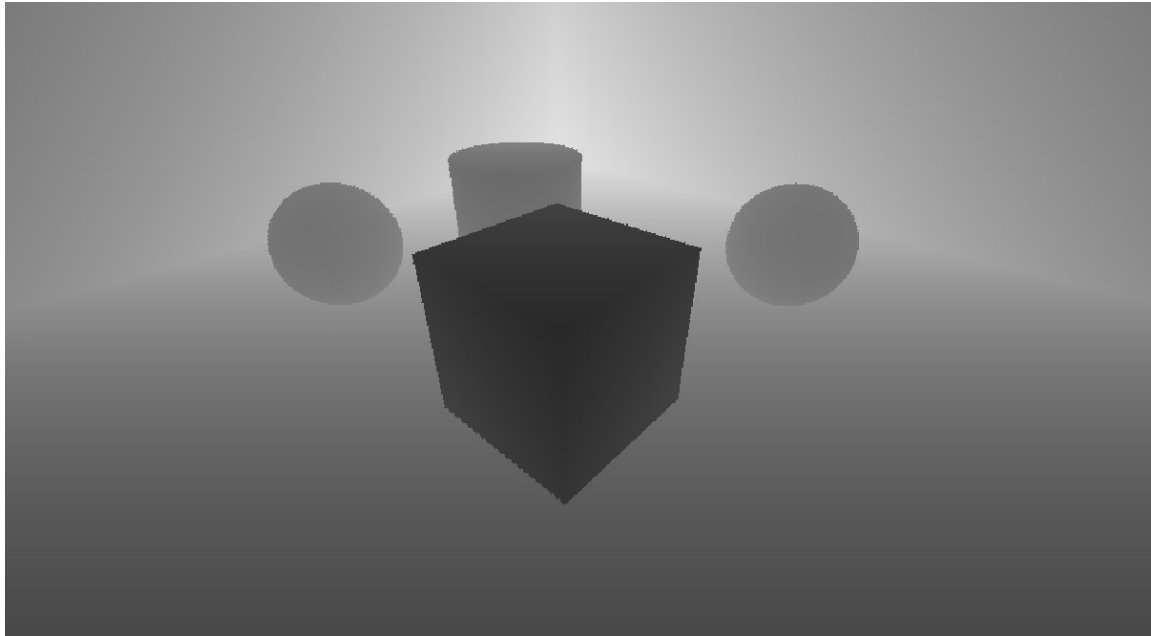
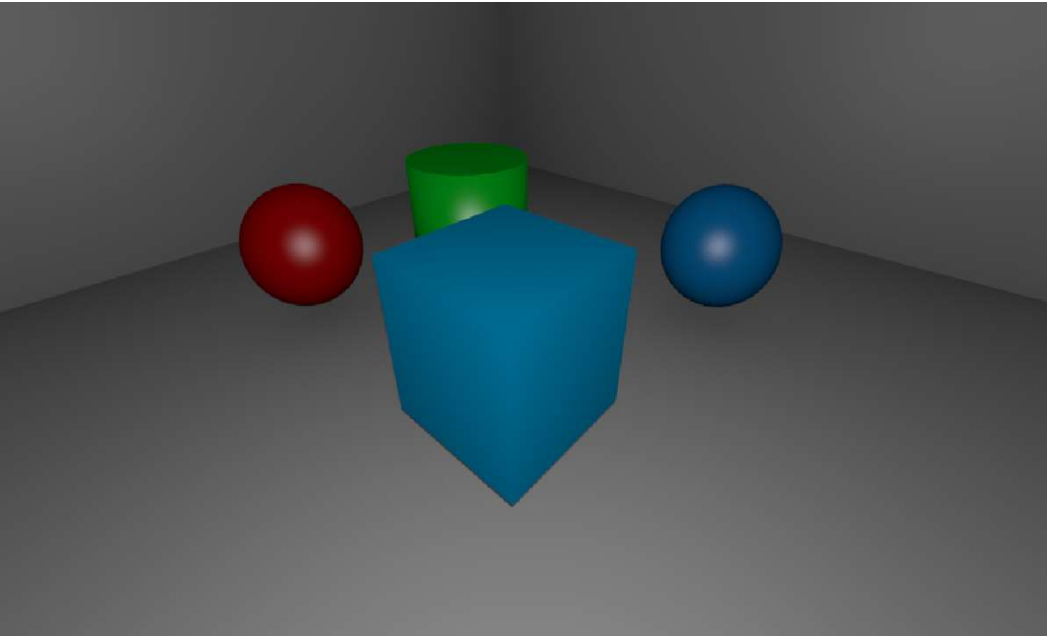
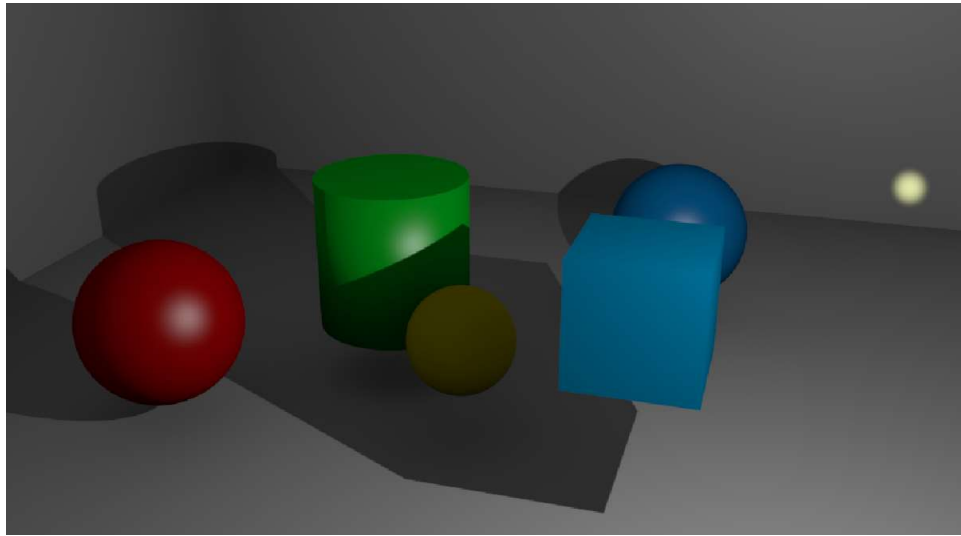

=

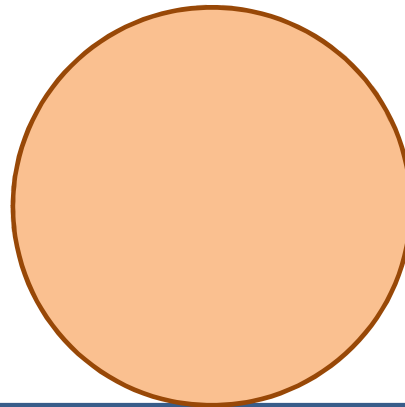
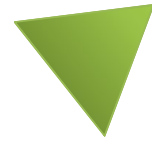
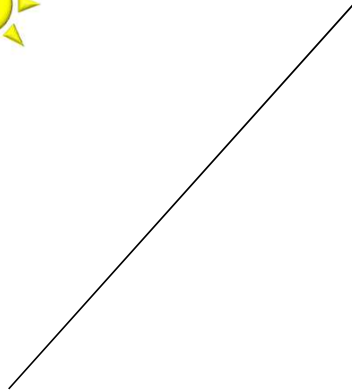

Shadow mapping

Shadow mapping

Shadow mapping - setup

// Setup shadow map (un cop)

```
glActiveTexture(GL_TEXTURE0);  
glGenTextures( 1, &textureId);  
glBindTexture(GL_TEXTURE_2D, textureId);  
glTexParameteri(GL_TEXTURE_2D, GL_TEXTURE_WRAP_S, GL_CLAMP_TO_EDGE);  
glTexParameteri(GL_TEXTURE_2D, GL_TEXTURE_WRAP_T, GL_CLAMP_TO_EDGE);  
glTexParameteri( GL_TEXTURE_2D, GL_TEXTURE_MIN_FILTER, GL_LINEAR );  
glTexParameteri( GL_TEXTURE_2D, GL_TEXTURE_MAG_FILTER, GL_LINEAR );  
glTexImage2D(GL_TEXTURE_2D, 0, GL_DEPTH_COMPONENT32, SHADOW_MAP_WIDTH,  
             SHADOW_MAP_HEIGHT, 0, GL_DEPTH_COMPONENT, GL_FLOAT, NULL);
```

Shadow mapping – pass 1

// Pas 1. Actualització del shadow map

// 1. Definir càmera situada a la font de llum

```
glViewport( 0, 0, SHADOW_MAP_WIDTH, SHADOW_MAP_HEIGHT );  
glMatrixMode( GL_PROJECTION );  
glLoadIdentity();  
gluPerspective( fov, ar, near, far); // de la càmera situada a la llum!  
glMatrixMode( GL_MODELVIEW );  
glLoadIdentity();  
gluLookAt( lightPos, ..., lightTarget, ...., up,...);
```

// 2. Dibuixar l'escena

```
glClear( GL_COLOR_BUFFER_BIT | GL_DEPTH_BUFFER_BIT );  
glPolygonOffset(1,1); glEnable(GL_POLYGON_OFFSET_FILL);  
drawScene();  
glDisable(GL_POLYGON_OFFSET_FILL);
```

// 3. Guardar el z-buffer en una textura

```
glBindTexture(GL_TEXTURE_2D, textureId);  
glCopyTexSubImage2D(GL_TEXTURE_2D, 0, 0, 0, 0, 0, SHADOW_MAP_WIDTH,  
SHADOW_MAP_HEIGHT);
```

// Restaurar càmera i viewport

Shadow mapping – pass 2

// Generació de coords de textura pel shadow map

// La generació és similar a projective texture mapping

`glLoadIdentity();`

`glTranslated(0.5, 0.5, 0.5);`

`glScaled(0.5, 0.5, 0.5);`

`gluPerspective(fov, ar, near, far);`

`gluLookAt(lightPos, ... lightTarget, ... up...);`

→ La matriu resultant és la que passa les coordenades del vertex $(x,y,z,1)$ de *world space* a *homogeneous texture space* (s,t,p,q)

Shadow mapping - VS

// vs

uniform mat4 lightMatrix;

out vec4 texCoord;

void main()

{

...

texCoord = lightMatrix*vec4(vertex,1);

gl_Position = modelViewProjectionMatrix * vec4(vertex,1);

}

Shadow mapping - FS

```
// FS
```

```
...
```

```
vec2 st = texCoord.st / texCoord.q;
```

```
float trueDepth = texCoord.p / texCoord.q;
```

```
float storedDepth = texture(shadowMap, st).r;
```

```
float bias = 0.01; // només si no hem usar glPolygonOffset
```

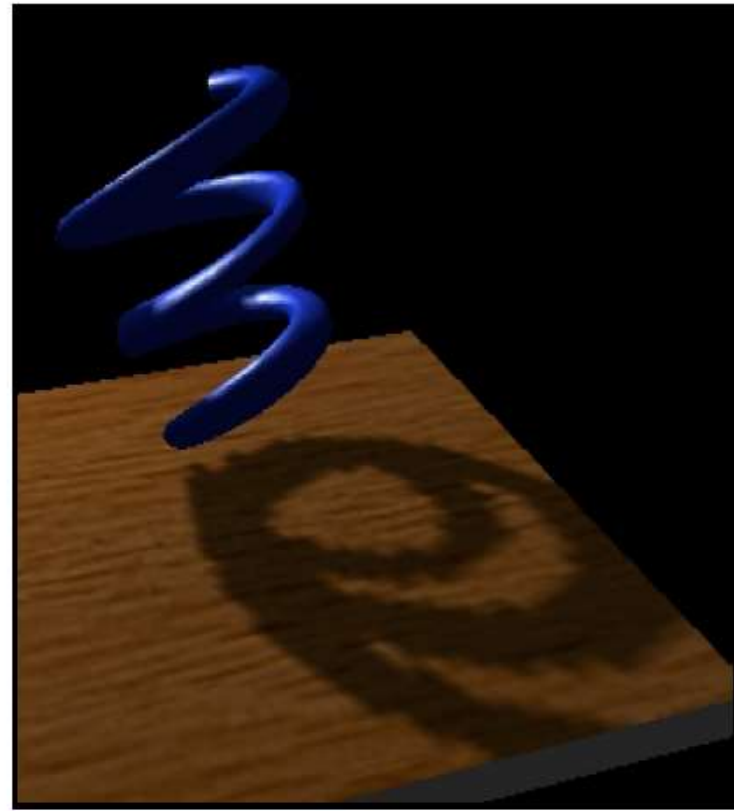
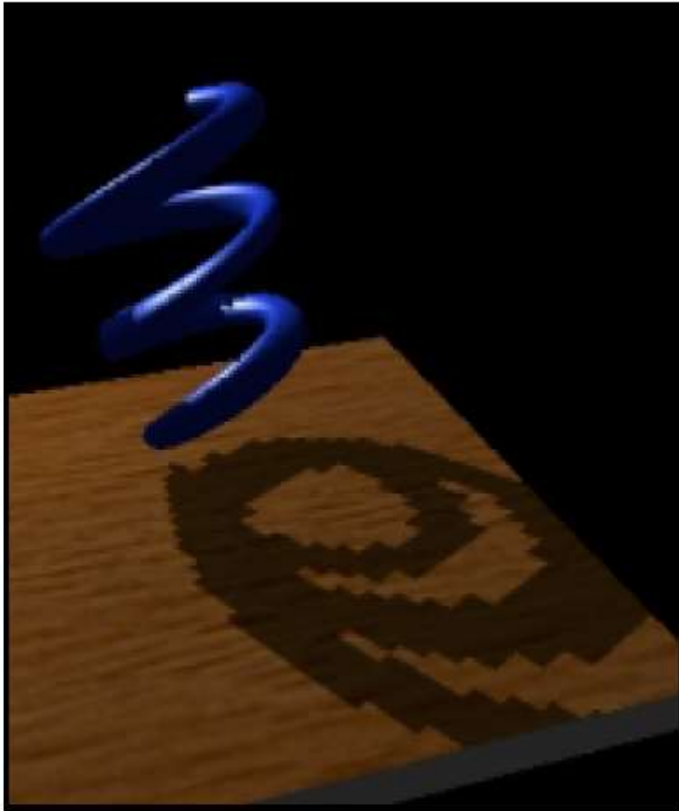
```
if (trueDepth - bias <= storedDepth)
```

```
    fragColor = ... // iluminat
```

```
else
```

```
    fragColor = ... // a l'ombra
```

Shadow map problems

References

- Cass Everitt, Ashu Rege, Cem Cebenoyan: Hardware shadow mapping.
http://www.cs.berkeley.edu/~ravir/6160/papers/shadow_mapping.pdf

glPolygonOffset

Observa aquest codi:

```
drawObject(A); ✓  
glEnable(GL_POLYGON_OFFSET_FILL);  
glPolygonOffset(1, 1);  
drawObject(B); ✓  
glDisable(GL_POLYGON_OFFSET_FILL);
```

Quin efecte té la crida glPolygonOffset?

- a) Donar prioritat de visibilitat a A, a les parts on està solapat amb B
- b) Donar prioritat de visibilitat a B, a les parts on està solapat amb A
- c) Escalar lleugerament la mida dels polígons de l'objecte A
- d) Escalar lleugerament la mida dels polígons de l'objecte B

Stencil buffer

Per a què s'utilitza la funció `glStencilFunc?`

- a) Determinar quins fragments passaran el stencil test
- b) Demanar una finestra OpenGL amb stencil buffer ↵
- c) Habilitar el stencil test ↵
- d) Determinar els valors a escriure al stencil buffer ↵ glStencilOp ↓

Umbra i penombra

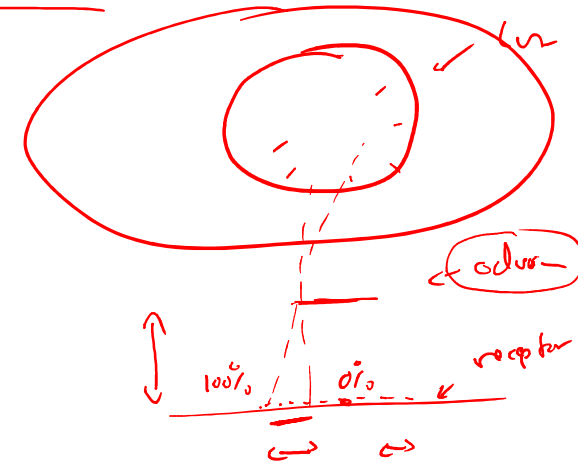
Indica per a cada opció, si pot augmentar l'extensió de la penombra:

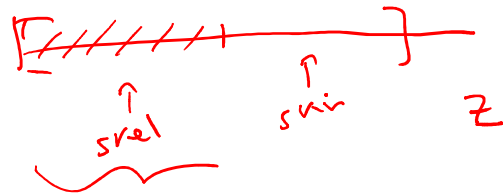
a) Augmentar la mida de la font de llum ✓

b) Allunyar ocluser i receptor ✓

c) Apropar la llum a l'occludor ← (c) ✓

d) Totes les anteriors

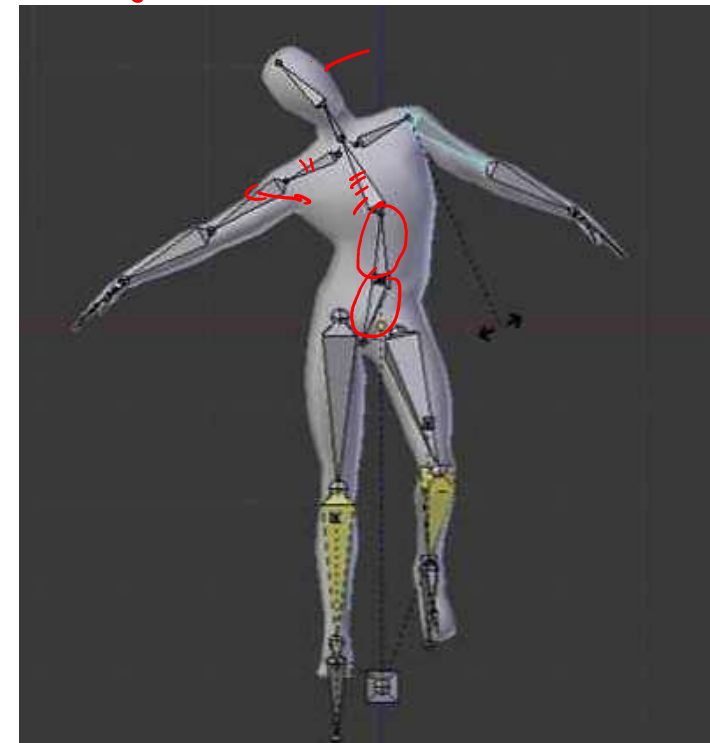

Visibilitat

Tenim una malla poligonal i un esquelet interior. Volem donar prioritat de visibilitat a l'esquelet. Com ho podem fer?

- a) Amb `glDisable(GL_DEPTH_TEST)` ✗
- b) Amb `glPolygonOffset(1,1)` ✗
- c) Amb `glDepthRange(0,1)` ✗
- d) Amb `glDepthMask(GL_FALSE)` ✗

`glDepthRange(0.0, 0.5)`
 \rightarrow `draw(skeleton)`
`glDepthRange(0.5, 1.0)`
`draw(skin)`
 \hookrightarrow `glDepthRange(0, 1)`

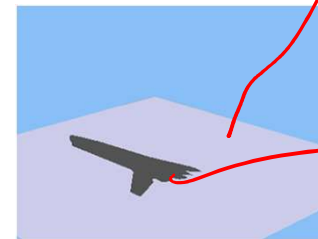

Ombres per projecció (completa)

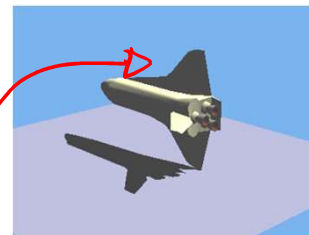
```
void CastShadows::paintGL(...) {  
    // 1. Dibuixar receptor  
    phongShader->bind();  
    // drawReceiver();  
  
    // 2. Dibuixar l'oclusor projectat (ombra)  
    phongShader->setUniform("shadow",true);  
    phongShader->setUniform("modelMatrix",...);  
    glEnable(GL_POLYGON_OFFSET_FILL);  
    glPolygonOffset(-1, -1);  
    drawOccluder();  
  
    // 3. Dibuixar oclusor  
    phongShader->setUniform("shadow",false);  
    phongShader->setUniform("modelMatrix",identity);  
    glDisable (GL_POLYGON_OFFSET_FILL);  
    drawOccluder();  
}
```


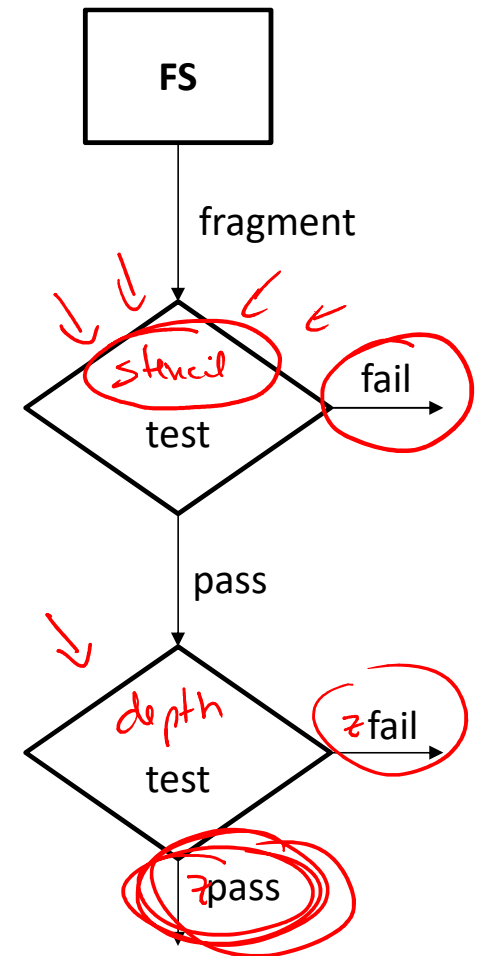
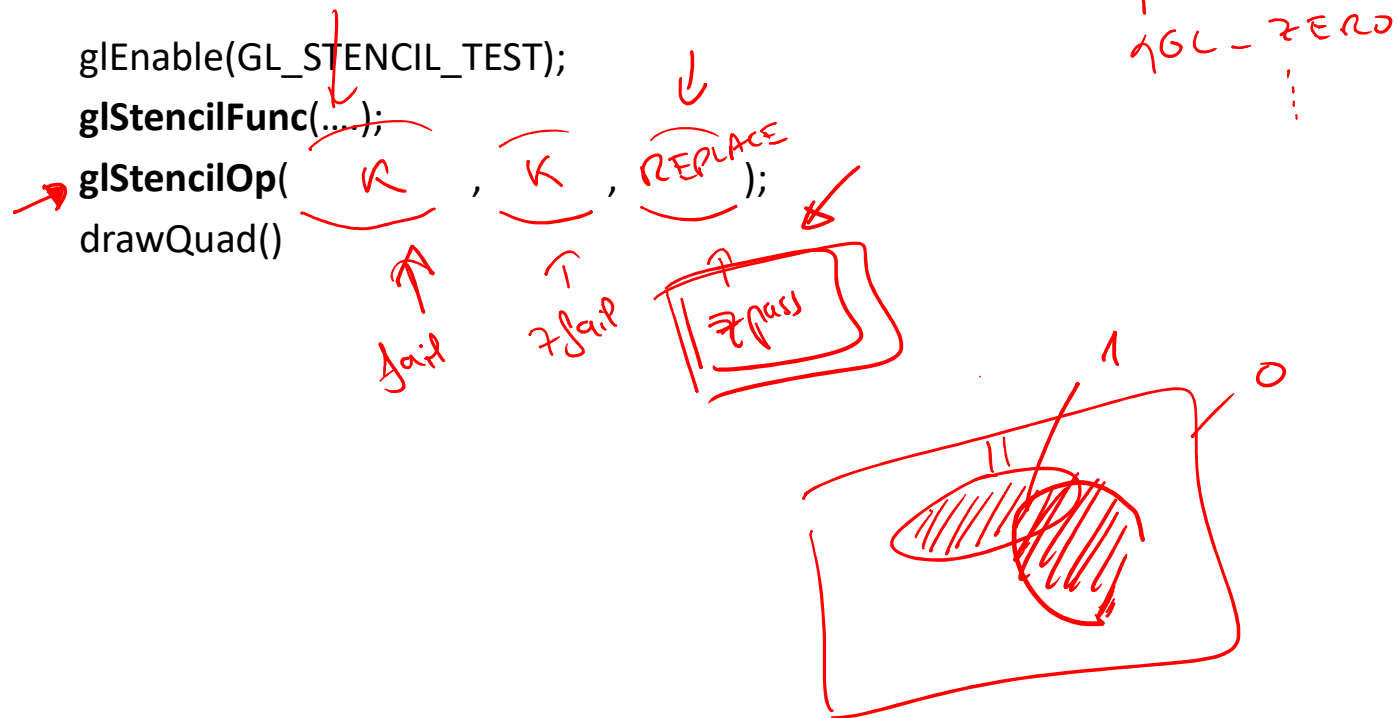
receptor

occluder

Stencil buffer

Ombres per projecció (amb stencil)

// 1. Dibuixa el **receptor** al color buffer i al stencil buffer

```
glEnable(GL_STENCIL_TEST);
glStencilFunc(GL_ALWAYS, 1, 1);
glStencilOp(GL_KEEP, GL_KEEP, GL_REPLACE);
dibuixa(receptor);
```

// 2. Dibuixa **oclusor** per netejar l'stencil a les zones a l'ombra

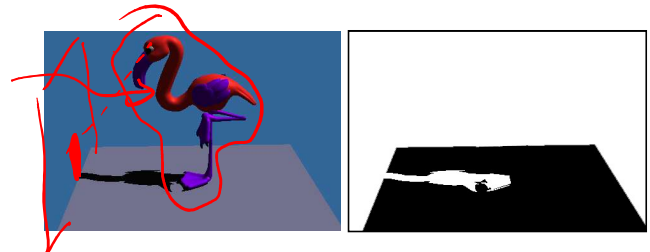
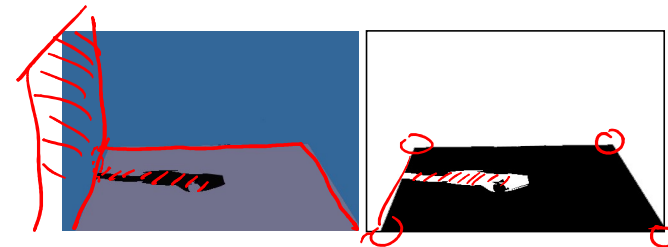
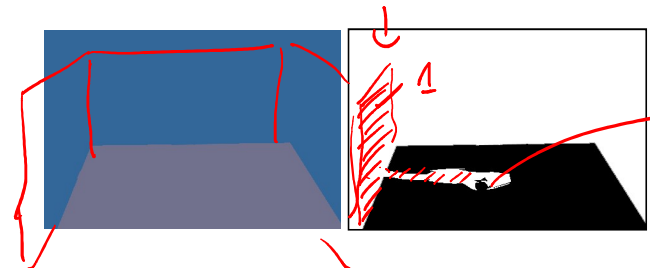
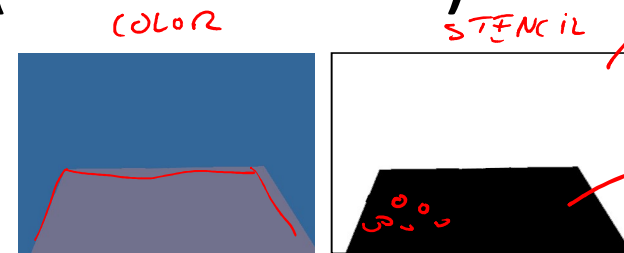
```
glDisable(GL_DEPTH_TEST);
glColorMask(GL_FALSE, ... GL_FALSE);
glStencilFunc(GL_EQUAL, 1, 255);
glStencilOp(GL_KEEP, GL_KEEP, GL_ZERO);
glPushMatrix(); glMultMatrixf(MatriuProjeccio);
dibuixa(oclusor);
glPopMatrix();
```

// 3. Dibuixa la part fosca del **receptor**

```
glEnable(GL_DEPTH_TEST);
glDepthFunc(GL_LEQUAL);
glColorMask(GL_TRUE, ... GL_TRUE);
glDisable(GL_LIGHTING);
glStencilFunc(GL_EQUAL, 0, 1);
Dibuixa(receptor);
```

// 4. Dibuixa l'**oclusor**

```
glEnable(GL_LIGHTING);
glDepthFunc(GL_LESS);
glDisable(GL_STENCIL_TEST);
Dibuixa(oclusor);
```


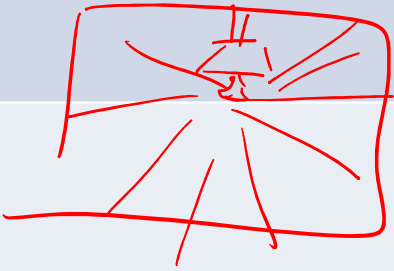
1

1 = 1?

0

0 = 0?

Completa la taula

Tècnica	Receptor	Ocluser	Llum	Rendering passes
<u>Ombres per projecció, sense stencil</u>	$\times 1$ <u>plano</u>	$\times 2$ <u>arb</u>	<i>partial</i>	360
<u>Ombres per projecció, amb stencil</u>	$\times 2$ <i>plano</i>	$\times 2$ <i>arbitrariu</i>	"	
<u>Shadow volumes</u>	$\boxed{\times 2}$ <i>arbitrariu</i>	$\times 1$ <i>simple</i>	"	
<u>Shadow mapping</u>	$\boxed{\times 2}$		\neq omni	

